

Trideset let delovanja Društva za pomoč duševno prizadetim Škofja Loka – SOŽITJE

Škofja Loka se ponaša z imenitnim nazivom: Loka, prijazno mesto, to je mesto, ki je naklonjeno drugačnim. S temi se ukvarja društvo Sožitje. To je društvo za pomoč duševno prizadetim na območju nekdanje skupne občine Škofja Loka.

Ne glede na 30-letno organizirano obliko izobraževanja in usposabljanja na Škofjeloškem, razen Osnovne šole s prilagojenim programom Jela Janežiča, za druge prizadete ni bilo ustreznih oblik usposabljanja, izobraževanja in zaposlovanja.

Vse bolj se pojavljala potreba po organiziranosti civilne družbe v obliki društva, kjer bi združevali svoje interese in potrebe starši in strokovni sodelavci z različnih področij. Tako je leta 1968 nastalo Društvo za pomoč duševno prizadetim Škofja Loka kot eno prvih takih društev v Sloveniji.

Ustanovni člani so si takrat zastavili predvsem dva cilja:

- pomagati staršem in strokovnim sodelavcem pri skrbi za te osebe in pri samoorganiziranju,
- poiskati duševno prizadete otroke in odrasle ter jim pomagati, da se enakovredno vključujejo v izobraževanje, delo in življenje.

Tedanje cilje zasleduje društvo še danes in z razvojem stroke in demokracije družbe so se tem ciljem pridruževali še novi:

- uveljavljanje celovite skrbi za osebe z duševno prizadetostjo in drugimi invalidnostmi v vseh življenjskih obdobjih,
- prizadevanje za uveljavljanje enakih pravic in enakih možnosti ter usposabljanje za čim bolj neodvisno življenje,
- osveščanje okolja,
- osveščanje in izobraževanje staršev in družinskih članov.

Društvo vidi svoje poslanstvo predvsem v zagotavljanju pravic, ki gredo otrokom in odraslim ter njihovim družinam, skupaj z naslednjimi aktivnostmi:

- zagotavljanje kakovostnega, smiselnega in polnega življenja, ki temelji na enakopravnosti in neodvisnosti,
- organizirana pomoč kar največjemu številu oseb, ki tako pomoč potrebujejo,
- zagotavljanje enakih možnosti tem osebam in njihovim družinam, kot jih imajo drugi ljudje,
- posvečanje posebne skrbi družinam z invalidnim članom in predvsem tistim z najtežje prizadetimi,

– izvajanje konkretnih storitev, pri čemer upoštevamo njihovo drugačnost in njihove pravice.

Vloga društva v današnjem času se razlikuje od tiste izpred desetletij, saj so društva del civilne iniciative, in glede na možnosti financiranja državnega proračuna mora biti njihovo delo projektno. Torej je druženje le ena izmed nalog, drugo pa so konkretne naloge za izvajanje opredeljenega poslanstva v smislu normalnega življenja teh oseb v domačem okolju, enakih priložnosti in enakih pravic na področju varstva, izobraževanja, usposabljanja, zaposlovanja in bivanja. Z izvajanjem različnih projektov opravljamo javno potrebno družbeno delo. Navajamo le nekatere pomembnejše projekte, kot so prevozi, osveščanje okolja, izobraževanje in svetovanje članov, organizacija oblik samopomoči in zagovorništva, socialni marketing za zbiranje sredstev in realizacija pobude za ustanovitev enotnega centra za varstvo, usposabljanje, zaposlitev in bivanje.

Danes smo torej invalidsko, humanitarno in prostovoljno združenje oseb z duševno prizadetostjo in drugimi invalidnostmi, njihovih staršev, strokovnih delavcev, simpatizerjev in podpornikov.

Delujemo na medobčinski ravni, saj člani prihajajo iz štirih občin: Gorenja vas-Poljane, Železniki, Žiri in Škofja Loka. V društvo je vključenih 106 invalidnih članov in še enkrat toliko staršev in rejnikov.

Članstvo nam množijo tudi strokovni delavci in simpatizerji društva.

Finančno nas podpirajo občine, večji del sredstev pridobivamo z lastno dejavnostjo, s prevozi prizadetih v ustanove v Škofjo Loko. Nekaj dobimo z dotacijami, sponzorstvi in darovanjem posameznikov. Pomaga nam tudi SOŽITJE – Zveza društev za pomoč duševno prizadetim Slovenije v Ljubljani.

Navajamo le nekatere pomembnejše projekte:

1. Prevozi otrok v organizirane oblike usposabljanja.
2. Skrb za ustrezno klimo v okolju.
3. Pomoč družini v obliki predavanj, seminarjev in letovanj, svetovanja, obiskov na domu, družabnih srečanj ter seveda zagotavljanja varstva, izobraževanja in zaposlovanja.
4. Oblikovanje skupin za samopomoč.
5. Pridobitev prostorov za stanovanjske skupine.
6. Klub staršev, šport in rekreacija.
7. Informiranje članov in okolja, stiki z javnostmi.
8. Marketing in zbiranje sredstev.

Pomembni dogodki društva

1968

Društvo je bilo ustanovljeno 6. 6. 1968.

Ustanovni člani:

1. Julija Bernik – ravnateljica osnovne šole s prilagojenim programom
2. Ludvik Bernik – socialni delavec
3. Vlado Rozman – učitelj

4. Janez Kos – socialni delavec
5. Marinka Mislej – mati
6. Alojz Rajgelj – občinski uslužbenec (starš)
7. Marica Peternelj – učiteljica
8. Ciril Jelovšek – občinski uslužbenec
9. Marija Štefe – uslužbenka
10. Nada Rebolj – socialna delavka

Člani so si zastavili dva cilja:

- a) pomagati staršem in strokovnim delavcem pri skrbi za prizadete osebe,
- b) poiskati duševno prizadete ter jim pomagati, da se enakopravno vključujejo v šolo, delo in življenje.

1971

Stroka je že prej razvrščala osebe s težavami v duševnem razvoju v več skupin in ta delitev velja še danes.

LAŽJE PRIZADETI – obiskujejo šolo s prilagojenim programom od 1.–8. razreda (OŠ Jela Janežiča). Po osnovni šoli lahko obiskujejo triletno prilagojene programe – lesarska šola v Škofji Loki, tekstilna šola v Kranju itd. Potem naj bi se zaposlovali pod enakimi pogoji kot drugi državljani, vendar sedaj ostajajo velikokrat brez službe.

ZMerno PRIZADETI – obiskujejo oddelke za delovno usposabljanje pri osnovnih šolah s prilagojenim programom. Potem se po 17. letu vključujejo v varstveno-delovne centre ali pa ostajajo doma (kmetje). V Škofji Loki deluje VDC v okviru Centra slepih in slabovidnih.

Na pobudo društva in staršev je bil v letu 1971 ustanovljen tak oddelek pri šoli s prilagojenim programom.

TEŽJE IN TEŽKO PRIZADETI – so vključeni v varstvene oddelke v domačem okolju, ti pa so lahko v zavodih ali doma.

Pri vseh oblikah prizadetosti gre tudi za motnje vida, sluha, govora ali gibanja.

1976

Že dalj časa so starši zmerno in težje prizadetih otrok pogrešali predšolsko varstvo. Prizadevanje društva strokovnih delavcev in občine je v letu 1976 obrodilo uspeh. Odprt je bil oddelek razvojnega vrtca pri Vzgojno-varstvenem zavodu Škofja Loka, ki deluje tudi danes.

1979

Člani društva, ki so imeli zmerno in težje prizadete otroke v osnovni šoli v oddelkih delovnega usposabljanja so veliko razmišljali, kam bi jih vključili po 17. ali 18. letu starosti.

Skupaj z strokovnimi delavci so iskali primerne prostore za delavnico pod posebnimi pogoji. V takih delavnicah je povezano delo z igro, vključevanjem v okolje, izleti in tudi s športnimi aktivnostmi.

Po večletnih prizadevanjih smo v Strahlovem gradu Centra slepih in slabovidnih našli prostor in novembra leta 1979 na veliko veselje staršev odprli delavnico v

prvem nadstropju tega gradu, kar za transport materiala ni najbolj primerno, ker ni dvigala. Tokratna občinska oblast je rekla: Za nekaj let bo dobro, ker vas je malo (7). V teh nekaj letih se je število varovancev povečalo na 20 in še čez, prostori pa so še vedno isti.

V letu 1979 je na pobudo staršev in društva letovala v Pineti pri Novigradu prva skupina desetih prizadetih otrok. V okviru gorenjske zdravstvene kolonije taka skupina letuje vsako leto. To je velika razbremenitev staršev, ker gredo varovanci na počitnice sami v spremstvu treh varuhov.

1982

Ker je bilo članov društva vedno več, je bilo več tudi administrativnega dela. Prostor smo potrebovali tudi za sestanke. Tako smo za prostor prosili Center slepih. Dodelili so nam v prvem nadstropju gradu poleg VDC manjši prostor, v katerem imamo pisarno še sedaj. Želeli bi malo večji društveni prostor. Prostor smo s pohištvo opremili s pomočjo naše zveze SOŽITJE v Ljubljani. Kopirni stroj, telefon in računalnik smo kupili sami.

1986

Naše društvo je tega leta med prvimi v Sloveniji uvedlo t. i. izobraževalni tridnevni vikendseminar na Jezerskem. To je bila takrat nova oblika druženja s strokovnimi delavci (zdravnik, psiholog, socialni delavec). To obliko izobraževanja gojimo v društvu tudi danes (Terme Zreče, kjer se odvijajo predavanja, kopanje in sprehodi).

1991

Spomladi tega leta smo na veliko veselje dobili prvi Renaultov kombi 8+1 za prevoz oddaljenih otrok v ustanove za prizadete v Škofjo Loko. Zveza društev SOŽITJE Slovenije nam je kombi dala v upravljanje, za kar menimo, da je bila to pravilna odločitev.

1992

Ker smo vozili težje prizadete iz Lučin v Kranj, kjer je bil ustrezen oddelek, nam ni uspelo voziti prizadetih tudi iz Selške doline.

Z velikim prizadevanjem Centra za socialno delo, občine, šole in društva smo v starem Kroju ustanovili oddelek dnevnega varstva za težje duševno in telesno prizadete. Oddelek je prevzela OŠ Jela Janežiča, letos pa ga bo po izgradnji prizidka k šoli preselila v nove prostore, kar velja tudi za oddelek delovnega usposabljanja – OVI (oddelek vzgoje in izobraževanja).

1993

Med različnimi dejavnostmi društva so tudi športne. V letu 1993 se je Slovenija včlanila v mednarodno olimpijsko gibanje, Specialno olimpiado za duševno in telesno prizadete. Tako je postalo tudi naše društvo član tega tekmovanja, ki zajema 10. športnih panog. Naši tekmovalci tekmujejo tudi na regijskih in državnih igrah v atletiki, plavanju, smučanju, kolesarjenju. Na tekmovanjih so osvojili že veliko

medalj. Vsi srečni in navdušeni nam kažejo medalje in se na tekmovanjih zagrizeno borijo kot pravi profesionalci, seveda po svojih sposobnostih.

1995

Že v letu 1993 smo pričeli razmišljati o domskem varstvu zmerno in težje prizadetih, starih nad 20 let.

Z varstvom čez dan in noč bi razbremenili prenekatero starejše in tudi bolne starše.

Nimamo pa pravice obremenjevati njihovih bratov in sester, če tega sami ne želijo.

V letu 1995 smo se pričeli zanimati za izpraznjeno OŠ v Gabrku. Napravljen je bil idejni načrt za kakih 15 stanovalcev, ki smo ga poslali na Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve v septembru 1996.

Od zveze SOŽITJE smo prejeli še drugi kombi Renault 8+1 in tako razširili vožnje po Poljanski in Selški dolini ter Škofji Loki z okolico. Zaposlene imamo tudi štiri javne delavce, od katerih dva opravljata delo šoferja, dve pa delo spremljevalke za pomoč v primeru epileptičnih napadov ipd.

1996–97

V letu 1996 smo od zveze SOŽITJE kupili leta 1991 izposojeni kombi, ga prodali in kupili nov Renaultov kombi 8+1, ki je sedaj v lasti društva.

Tudi v letu 1997 smo od zveze SOŽITJE odkupili še drugi izposojeni Renaultov kombi, ga prodali in namesto tega kupili nov VW kombi 8+1 na dvoosni pogon, ki pa je zelo primeren za zimske razmere po zahtevnih poljanskih hribovskih cestah.

1998

To je leto v znamenju proslave 30-letnice društva. V korist domskega varstva v Gabrku so nam namenili v dobrodelni namen že več dobrodelnih prireditev, in sicer: Karitas, župnija sv. Jakob, Pevsko društvo Cecilije Kobal, Karitas Sv. Duh, KUD France Koblar v Sorici, Občina Škofja Loka, KS Bukovica-Bukovščica in MKO Železniki.

Jubilejna prireditev ob 30-letnici je bila v športni hali Poden v soboto, 6. 6. 1998 ob 20. uri.

DOSEDANJI PREDSEDNIKI DRUŠTVA

Ciril Jelovšek od leta 1968–1972

Nevenka Benedičič od leta 1972–1976

Tončka Habjan in dr. Miha Gril od leta 1976–1980

Marija Božič od leta 1980–1988

Filip Mohorič od leta 1988–1992

Venče Ambrožič od leta 1992–1995

Filip Mohorič od leta 1995–

DANAŠNJA SESTAVA ORGANOV DRUŠTVA

Izvršni odbor

Filip Mohorič, predsednik

Venče Ambrožič

Juša Berce
Martina Bežek
Marija Božič
Andreja Bogataj
Pajo Cakiči
Ivanka Čarman
Radana Čalič
Vincencij Demšar
Martin Gruber
Anica Krajnik
Polona Kandus
Štefka Križnar
Roman Mesec
Pavle Oblak

Nadzorni odbor

Mira Kuhar, predsednica
Janja Bogataj
Brane Horvat

Disciplinska komisija

Roman Mesec, predsednik
Ivanka Čarman
Martina Bežek

Gospodarska komisija

Filip Mohorič, predsednik
Venče Ambrožič
Vincencij Demšar
Brane Horvat

Skupina za obiske na domu

Anica Krajnik
Pavle Oblak
Roman Mesec
Štefka Križnar
Andreja Bogataj

Skupina za izlete in prireditve

Martina Bežek
Ivanka Čarman
Radana Čalič
Vinko Gartner
Mira Kuhar
Jaka Lukančič

Skupina za šport in rekreacijo

Pajo Cakiči, predsednik
Polona Kandus
Janja Bogataj
Tomaž Reisp
Silvo Čadež
Frančiška Pintar

Ekipa Slovenije na Evropski specialni olimpiadi leta 1996 v Atenah

Društvo izdaja svoj časopis *GLASILO*.

Uredniški odbor

Marija Božič, predsednica
Andreja Bogataj
Juša Berce
Magda Malovrh

Prva številka je izšla aprila 1989. Prvi dve leti sta izšli po dve številki, nato po ena vsako leto. Do sedaj je Glasilo izšlo enajstkrat.

Društvo ima svoj znak, ki ga je oblikovala akademska slikarka Maja Šubic-Dolores. Veseli smo sodelovanja in pomoči, saj nam lahko pomaga vsak tako, da:

- *VE* nekaj več o duševni prizadetosti, drugih invalidnostih,
- *SPREJEMA* drugačnost kot normalni družbeni pojav,
- *ORGANIZIRA* dobrodelne prireditve ali nam pri tem pomaga,

- *ODSTOPI, ZAPUSTI ALI DA V NAJEM* bivalne prostore, ki jih ne potrebuje za ustanovitev stanovanjskih skupin in centra,
- *POKLONI* različno opremo,
- *PONUDI* svoj čas in znanje za prostovoljno delo,
- *NAKAŽE* denarni prispevek za izvajanje posameznih projektov na *ŽIRO RAČUN* pri Gorenjski banki v Škofji Loki št. 51510-678-87171.

Vse občane vabimo, obiščite nas v naših prostorih v I. nadstropju starološkega gradu v Centru slepih in slabovidnih v Stari Loki vsak ponedeljek ali sredo od 9.00 do 12.00 ure ali nas pokličite po telefonu (064) 623-080. Lahko pa se nam pridružite tudi na kakšni dobrodelni prireditvi.

Naslov:

SOŽITJE

Društvo za pomoč

duševno prizadetim

Škofja Loka, p. p. 41

Prispevek so pripravili člani uredniškega odbora s pomočjo A. P. Florjančiča.